

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 26-01-2021 r.

Adam Bodnar

WZF.7043.113.2020.TO

**Pan
Mariusz Kamiński**

**Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji,
Koordynator Służb Specjalnych**

Szanowny Panie Ministrze,

od wielu lat do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają wnioski funkcjonariuszy podległych Panu Ministrowi służb mundurowych, dotyczące występującego tam zjawiska mobbingu.

W 2018 roku ukazał się raport Rzecznika Praw Obywatelskich pt. „Przeciwdziałanie mobbingowi i dyskryminacji w służbach mundurowych. Analiza i zalecenia.”. Celem tego opracowania, w konsultacji z poszczególnymi służbami, było wypracowanie optymalnych rozwiązań prawnych pozwalających na zachowanie właściwych proporcji pomiędzy interesem służby (uwzględniającym specyfikę służb mundurowych) a interesem funkcjonariusza.

Jednym z zaleceń Rzecznika, sformułowanych w niniejszym raporcie było wprowadzenie do poszczególnych pragmatyk służbowych odpowiednich przepisów statuujących obowiązek przeciwdziałania mobbingowi. Pragnę zwrócić uwagę, że obowiązek taki przewiduje art. 157 ust. 4 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. z 2020 r. poz. 848 ze zm.) . Zgodnie z tym przepisem przełożony jest obowiązany przeciwdziałać mobbingowi. Przepisy art. 94³ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy stosuje się odpowiednio. W rozumieniu niniejszych przepisów mobbing oznacza działania lub zachowania dotyczące funkcjonariusza SW lub skierowane przeciwko

funkcjonariuszowi SW, polegające na uporczywym i długotrwałym nękanii lub zastraszaniu funkcjonariusza SW, wywołujące u niego zaniżoną ocenę przydatności zawodowej, powodujące lub mające na celu poniżenie lub ośmieszenie funkcjonariusza SW, izolowanie go lub wyeliminowanie z zespołu współpracowników. Funkcjonariusz u którego mobbing wywołał rozstrój zdrowia, może dochodzić od pracodawcy odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Z doświadczenia Rzecznika wynika, że wiele spraw dotyczących mobbingu w służbie kończy się dla mobbingowanego funkcjonariusza zwolnieniem ze służby ze względu na stan zdrowia (orzeczenie trwałej niezdolności do służby przez komisję lekarską), upływu 12 miesięcy od zaprzestania służby z powodu choroby, albo z uwagi ważny interes służby (ze względu na długotrwałą nieobecność funkcjonariusza w służbie z powodów zdrowotnych). W takich przypadkach rozstrój zdrowia może wynikać ze stosowania wobec funkcjonariusza mobbingu. W innych sprawach mobbingowani funkcjonariusze, znajdujący się w złej kondycji psychicznej sami występują do przełożonych z raportami o zwolnienie ze służby. W takich okolicznościach, zgodnie z art. 94³ § 5 Kodeksu pracy w zw. z art. 157 ust. 4 ustawy o Służbie Więziennej, funkcjonariusze SW mogą w raporcie o zwolnienie ze służby zawrzeć oświadczenie, że powodem odejścia ze służby jest mobbing, co umożliwi im w przyszłości dochodzenie odszkodowania (art. 94³ § 4 Kodeksu pracy) lub zadośćuczynienia (94³ § 3 Kodeksu pracy).

W sprawach dotyczących mobbingu w służbach mundurowych podległych MSWiA droga sądowa jest możliwa, jednak na zasadach ogólnych, w sprawach o ochronę dóbr osobistych¹. W mojej ocenie ochrona taka jest dla funkcjonariuszy podległych Panu służb niewystarczająca, niepełna, a także z punktu widzenia istniejących w tych służbach procedur antymobbingowych - niekonsekwentna.

Zauważenia wymaga, że w postępowaniu sądowym z powództwa o naruszenie dóbr osobistych odpowiedzialność ponosi osoba, która dopuściła się takich naruszeń. W przypadku zaistnienia mobbingu odpowiedzialność ponosi pracodawca, co z kolei w odniesieniu do formacji mundurowych oznacza, że pozwanym jest *statio fisci* (np. Skarb Państwa - Komendant Wojewódzki Policji w Katowicach, Skarb Państwa – Centralne Biuro

---

¹Szerzej: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2007 r. (sygn. akt I PZP 2/07), uchwała z 6 lutego 2014 r. (sygn. akt II PZP2/13).

Antykorupcyjne). Odpowiedzialność formacji powinna zostać oparta na zasadzie tzw. ryzyka osobowego. Polega ono na tym, że odpowiada ona za niewłaściwy dobór funkcjonariuszy, na przykład takich którzy dopuszczają się mobbingu w stosunku do innych współpracowników i zmuszony jest ponosić straty wynikłe wskutek ich niezaradności i braku należytego przygotowania do pracy. Aktualny stan prawny powoduje, że np. Policja nie ponosi odpowiedzialności z tytułu mobbingu stosowanego względem swoich funkcjonariuszy (wyjątek pracownicy cywilni).

W omawianym zakresie ochrona prawna policjantów, strażaków, funkcjonariuszy Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, a także funkcjonariuszy służb specjalnych jest niewystarczająca. W związku z powyższym na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu wprowadzenia do poszczególnych ustaw pragmatycznych obowiązku przeciwdziałania mobbingowi.

Będę zobowiązany za poinformowanie mnie o swoim stanowisku, względnie podjętych decyzjach.

Z wyrazami szacunku,

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/